

Monipaikkaisuus Kainuussa

Loppuraportti 4.3.2021

Kainuun liitto ja Kuhmon kaupunki

B:19

Monipaikkaisuus Kainuussa

Loppuraportti 4.3.2021

B:19

Kainuun liitto
Kauppakatu 1
87100 Kajaani
Puh. 08 615 541
Faksi 08 6155 4260
kirjaamo@kainuunliitto.fi

Kuvat:
Kainuun liiton kuvapankista

B:19

Tekijät: Janne Antikainen (MDI), Susanna Haanpää (MDI), Sari Rannanpää (MDI), Mikko Ulander (Innolink), Meiju Ahomäki (Innolink), Maria Levola (Innolink)

ISBN 978-952-6685-84-7 (painettu)
ISBN 978-952-6685-85-4 (verkkojulkaisu)
ISSN-L 2323-752X
ISSN 2323-752X (painettu)
ISSN 2323-7538 (verkkojulkaisu)

Kajaani 2021

Sisällysluettelo

1. Johdanto.....	7
2. Monipaikkaisuus Suomessa ja Kainuussa.....	8
3. Ajatuksia monipaikkaisuuden vahvistamiseksi.....	30
Yhteenveto	32
Lähteet	34

Johdanto

Ihmisten monipaikkaisuus on erityisesti viimeisen vuoden aikana vahvistunut trendi. Koronavuoden aikana Suomessa yli miljoona ihmistä on tehnyt työnsä muualla kuin varsinaisella työpaikallaan. Vuosi osoitti, että etätöitä on mahdollista tehdä laajasti eri tehtävissä. Asuntotarjonta ja palveluiden toimivuus on potentiaalisille monipaikkaisille asukkaille tärkeää. Nuoriin, erityisesti naisiin kohdistuvalla elinvoimapolitiikalla voidaan lisätä paikkariippumatonta työtä. Monipaikkaisuus ja etätö vähentävät myös useiden perheiden sijaintipaikkapäätöksiin vaikuttavaa kahden työpaikan dilemmaa, eli nyt perheen toisen vanhemman työllistyessä alueelle voi toinen työpaikka olla etänä.

Kainuussa selvitettiin monipaikkaisuuden ja paikkariippumattoman työn potentiaalia. Selvityksen tavoitteena on vahvistaa Kainuun tunnettuutta, näkyvyyttä ja vetovoimaa eri kohderyhmien näkökulmasta sekä valmistautua paikkariippumattoman työn yleistymiseen Suomessa ja olla etulinjassa tekemässä Kainuusta paikkariippumattoman ja monipaikkaisen työntekijän edelläkävijämaakuntaa sekä huomioida eri kohderyhmien tarpeet asuinpaikkaa valitessa.

Selvityksen kohteena oli viisi erilaista henkilöryhmää. Ensinnäkin kiinnostuksen kohteena olivat ne yli 50-vuotiaat kainuulaislähtöiset henkilöt, joilla on iäkkäitä vanhempia Kainuussa. Toiseksi kerättiin korkeakouluopintonsa muualla päättävien kainuulaislähtöisten nuorten aikuisten mietteitä. Kolmanneksi kartoitettiin näkemyksiä vapaa-ajan asukkailta ja tapahtumakävijöiltä, jotka viettävät vapaa-aikaansa Kainuussa joko tilapäisesti tai pysyvämmmin.

Neljänneksi kerättiin tietoa monisukupolvisten monipaikkaisista, eli sellaisista lapsiperheistä, joiden isovanhemmat asuvat Kainuussa. Viidenneksi näkemyksiä kerättiin niiltä perheiltä, joilla toisen työpaikka on jo Kainuussa.

Selvitykseen kuului dokumenttiaineiston läpikäyntiä sekä julkistetuista että meneillään olevista monipaikkaisuutta liippaavista tutkimuksista ja selvityksistä. Monipaikkaisuuden potentiaalia kartoitettiin kyselyllä, jonka kautta kerättiin näkemyksiä toimivista käytännöistä ja kehittämistarpeista, jotta monipaikkainen ja paikkariippumaton työ voisi yleistyä Kainuussa. Kyselyn jälkeen järjestettiin kaksi fokusryhmäkeskustelutilaisuutta, jossa pohdittiin toimenpiteitä monipaikkaisuuden vahvistamiseksi.

Työtä on ohjannut Kainuun liiton ja Kuhmon kaupungin edustajista koostuva ohjausryhmä, joka kokoontui selvityksen aikana neljä kertaa. Selvitystyön teki aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI. Tietojen keräämisessä auttoi Innolink. Selvitys aloitettiin marraskuussa 2020, ja se saatiin päätökseen maaliskuussa 2021.

1. Monipaikkaisuus Suomessa ja Kainuussa

Monipaikkaisuus ja paikkariippumattomuus tarkoittaa mahdollisuutta irrottaa asuminen ja työn tekeminen tai ajan viettäminen yhdestä ja samasta paikasta useampaan paikkaan. Monipaikkaisuus voidaan ymmärtää käytännöksi, jossa yhdistetään yhtäaikaista tai vaihtuvarytmistä erilaisten paikkojen tarjoamia mahdollisuuksia omien tai yhteisten tavoitteiden toteuttamiseksi.

Monipaikkaisuus on osa miljoonien suomalaisten arkea ja siihen voivat johtaa erilaiset syyt, joiksi on tunnistettu:

- pitkistä työmatkoista (yli 100 km) johtuva monipaikkaisuus
- kausityö
- etätyö
- opiskeluun liittyvä monipaikkaisuus
- vapaa-ajan asuminen
- matkailu
- perherakenteisiin liittyvä monipaikkaisuus
- etäomistus
- pakotettu monipaikkaisuus

Monipaikkaisuus liittyy niin globalisaatioon, työmarkkinoiden joustavuuden kasvamiseen kuin myös kotitalouksien ja perherakenteiden murrokseen ja vaurastumiseen. Digitalisaatio mahdollistaa paikkariippumattomuuden, mikä edesauttaa monipaikkaisuutta. Monipaikkaisuus on Suomessa vahvistuva trendi. Ihmiset haluavat viettää yhä enemmän aikaa usealla eri paikkakunnalla sekä yhdistää työtä ja vapaa-aikaa. Covid-19 pandemia on ennestään vauhdittanut monipaikkaisuutta.

Monipaikkaisuuden potentiaali Kainuussa

Monipaikkaisuus luo monipuolisemman kuvan kasvavista ja taantuvista alueista - monipaikkaisuudella on laaja-alaisia vaikutuksia alueiden kehitykseen, elinvoimaan ja tulevaisuuteen ja se luokin monipuolisemman kuvan kasvavista ja taantuvista alueista. Monipaikkaisuus ei näy tilastoiduissa väestömuutoksissa, sillä tilastot antavat kuvan staattisesta tilanteesta vuoden lopussa, jolloin kausivaihtelut jäävät pimentoon. Kun monipaikkaisuus otetaan huomioon, kasvaa suurimmalla osalla alueista väestö kausiluontoisesti. Suomalaisella maaseudulla on arvion mukaan kesäkuukausina jopa 1,5 miljoonaa henkilöä enemmän kuin tammikuussa.

Kun tarkastellaan staattisia tilastoja, jotka kertovat vuoden lopun tilanteen, on väestö vähentynyt Kainuussa voimakkaasti viime vuosikymmeninä. Vuoden 2019 lopussa Kainuussa asui yhteensä reilu 72 000 asukasta, joista hieman yli puolet asui maakunnan keskustaajamissa Kajaanissa. Tilastokeskuksen 2019 julkaiseman väestöennusteen mukaan maakunnan

asukasmäärä supistuu lähes viidenneksellä vuoteen 2040 mennessä. Erityisesti väestön supistuminen perustuu muuttotappioihin sekä merkittävimpana tekijänä väestön ikääntymiseen.

Kainuun työllisyystilanne on myös yleisesti ollut pitkään varsin heikko. Kainuun maakunnan työllisyysaste on koko maan lukuihin verrattuna selvästi matalampi. Vastaavasti työttömyysaste on Kainuussa ollut maan heikoimpia, joskin tässä on tapahtunut parannusta viime vuosina. Työvoimatilanteessa on kuitenkin tapahtunut positiivisia muutoksia viime aikoina, mikä on synnyttänyt työvoimapulaa tietyille toimialoille Kainuussa. Työvoimapula onkin maakunnassa koko maan suurin ja alueella tarvitaan osaajia niin julkisella kuin yksityisellä sektorilla. Tämä positiivinen muutos ei ole kuitenkaan vielä vaikuttanut maakunnan väestönkehitykseen.

Yksityisen sektorin ja yrittäjien yhteenlaskettu osuus koko alueen työpaikoista on Kainuussa koko maata matalampi. Toimialoittain tarkasteltuna suurin osa Kainuun työpaikoista vuonna 2017 oli terveys- ja sosiaalipalveluiden alalla. Muita suuria toimialoja olivat tukku- ja vähittäiskauppa, hallinto- ja tukipalvelutoiminta, teollisuus sekä julkinen hallinto ja maanpuolustus. Aluetyypeittäin tarkasteltuna Kainuun maakunnan väestön sijoittuminen poikkeaa koko maan keskimääräisistä luvuista, sillä Kainuussa suurin osa väestöstä asuu maaseutualueilla. Vuonna 2019 maaseutualueella asuvien osuus oli 55 prosenttia ja kaupunkialueilla asuvien osuus 45 prosenttia. Koko maan väestöstä maaseutualueella asuvia oli 27 prosenttia ja kaupunkialueella asuvia 72 prosenttia.

Tuoreet selvitykset puoltavat monipaikkaisuuden vahvistumista

Kainuun harva asutus, suuri pinta-ala ja laajat maaseutualueet luovat maakunnalle haasteita muun muassa liikenteellisen saavutettavuuden ja palveluiden suhteen. Toisaalta näissä kuitenkin piilee myös alueen vahvuudet, sillä Kainuussa riittää puhdasta luontoa, rauhallisuutta ja hyviä ulkoilumahdollisuuksia. Kainuussa on myös tunnistettu näitä vahvuuksia ja kehitetty niitä eteenpäin. Esimerkiksi vuosina 2014-2020 Kainuussa on rahoitettu yhteensä 15 yleishyödyllistä kehittämishanketta, jotka ovat liittyneet erityisesti vapaa-ajan ja matkailun investointeihin sekä pieninfrastruktuurin luomiseen, parantamiseen ja laajentamiseen. Laajakaista- ja valokuituhankkeet ovat edistäneet muun muassa monipaikkaisen etätyön edellytyksiä. Reitistöjen, luontokohteiden ja virkistysmatkailun olosuhteiden kehittäminen taas edesauttaa Kainuun kasvavaa kotimaanmatkailua, liikunta- ja elämysmatkailua sekä kansainvälistä matkailua.

Kuhmossa toteutettiin vuonna 2019 Pitoa ja vetoa -hanke, jonka tarkoituksena oli tutkia kattavasti Kuhmon pito- ja vetovoimatekijöitä. Hankkeen tuloksia voi jossain määrin yleistää myös koskemaan koko Kainuuta, sillä Kuhmon tavoin on myös Kainuun muissa kunnissa yhtäläisiä tunnistettuja pito- ja vetovoimatekijöitä. Selvästi tärkeimpänä vetovoimatekijänä nähdään puhdas luonto. Puhdas luonto nousee niin kuhmolaisten miesten ja naisten, vapaa-ajan asukkaiden kuin muidenkin vastaajien näkökulmasta ehdottomasti tärkeimmäksi vetovoimatekijäksi. Muita tärkeitä vetovoimatekijöitä kuhmolaisten naisten mielestä ovat palveluiden läheisyys ja ruuhkatomuus, turvallinen asuinympäristö sekä vireä kulttuurielämä. Kuhmolaisten miesten näkökulmasta taas muita vetovoimatekijöitä ovat turvallinen asuinympäristö ja edullinen asumisen hinta. Vapaa-ajan asukkaiden näkökulmasta kärkeen nousee puhtaan luonnon lisäksi rauhallisuus ja hiljainen äänimaisema sekä vireä kulttuurielämä. Muiden vastaajien näkökulmasta vireä

kulttuurielämä, neljä vuoden aikaa, rauhallisuus sekä matkailun mahdollisuudet nousivat tärkeimpinä tekijöinä esille puhtaan luonnon jälkeen. Tärkeimmät etätyön edellytykset Kuhmossa asuvien mielestä ovat hyvät nettiyhteydet, edullisuus, sijainti keskustassa, sosiaalinen työtila. Vapaa-ajan asukkaiden mielestä hyvät nettiyhteydet, sijainti keskustassa sekä oma huone. Muiden vastaajien mielestä sosiaalinen työtila, sijainti keskustassa sekä hyvät nettiyhteydet.

Kainuun väestön haasteena on erityisesti maakunnan ikärakenne, sillä ikärakenne on selvästi painottunut vanhempiin ikäluokkiin kuin koko maassa keskimäärin. Maakunnassa ei ole yliopistoa, mikä lähes pakottaa nuoret ikäluokat muuttamaan muualle. Toisaalta tämä ei ole välttämättä ongelma, jos nuoret saadaan muuttamaan opiskelujen jälkeen takaisin Kainuuseen. Kainuussa on havahduttu etenkin nuorten naisten poismuuttoon: nuorista 15-24-vuotiaista naisista jopa 23 prosenttia muutti pois maakunnasta vuonna 2019. Samanikäisistä miehistä pois muutti 16 prosenttia. Kainuussa onkin meneillään *Naisnäkökulmaa Kainuuseen* -pilotti, jossa selvitetään nuorten naisten poismuuton juurisyytä ja yritetään pureutua ongelman ytimeen. Raportin luonnoksen mukaan Kainuulla on naisnäkökulmasta myös alihyödynnettyjä vahvuuksia, joita ovat erityisesti laadukkaan perhe-elämän, sujuvan arjen, turvallisuuden ja luonnonläheisyyden mahdollisuudet. Etätyö ja monipaikkaisuus omaavat suurta potentiaalia. Kainuun työmarkkinat eivät vielä toistaiseksi kärsineet koronan iskuista. Pikemminkin päinvastoin: Kainuun työllisyys-tilanne on kaikista maakunnista heikentynyt vähiten. Monien mielikuvissa ja ennakoasenteissa korkeakoulutettujen työpaikkoja on Kainuussa vähän, mutta vaativia asiantuntijatehtäviä on säännöllisesti ollut tarjolla ja etätyömahdollisuudet ja monipaikkainen työelämä tuo tähän vielä enemmän mahdollisuuksia. Asiantuntijatyöpaikkojen puute sidotaan keskustelussa myös elinkeinorakenteen perinteiseen rakenteeseen. Asiantuntijatyöpaikat palvelisivat myös maakunnan elinkeinorakenteen uudistumista ja monimuotoistumista. Toisaalta myös matalamman osaamisen työpaikat koettiin haasteellisiksi: hakijoita on paljon ja paikkoja vähän.

Naisnäkökulmaa Kainuuseen hankkeen keskusteluissa nousivat esiin tarpeen työpaikat maahanmuuttajataustaisille osaajille, jotka voisivat olla luomassa kansainvälisempää Kainuuta. Tarvittaisiin enemmän työpaikkoja, joissa arvostetaan vastavalmistuneiden tuoreita näkökulmia ja annetaan lupa oppia työssä. Vakituiset työpaikat sitoisivat paikkakunnalle pätkätöitä paremmin ja isoa potentiaalia nähdään matkailun kehitys- ja asiantuntijatehtävissä. Myös naisnäkökulmaa Kainuuseen hankkeessa tunnistetaan monipaikkaisuuden potentiaali: kainuulaistaustaisten ja loma-asukkaiden etätyö tukee sitä, että entistä useampi viettäisi entistä isomman osan ajastaan Kainuussa. Vaikka kunnallisverokertymää ei vapaa-ajan asukkaista tule, hyödyt ja mahdollisuudet ovat välillisissä vaikutuksissa.

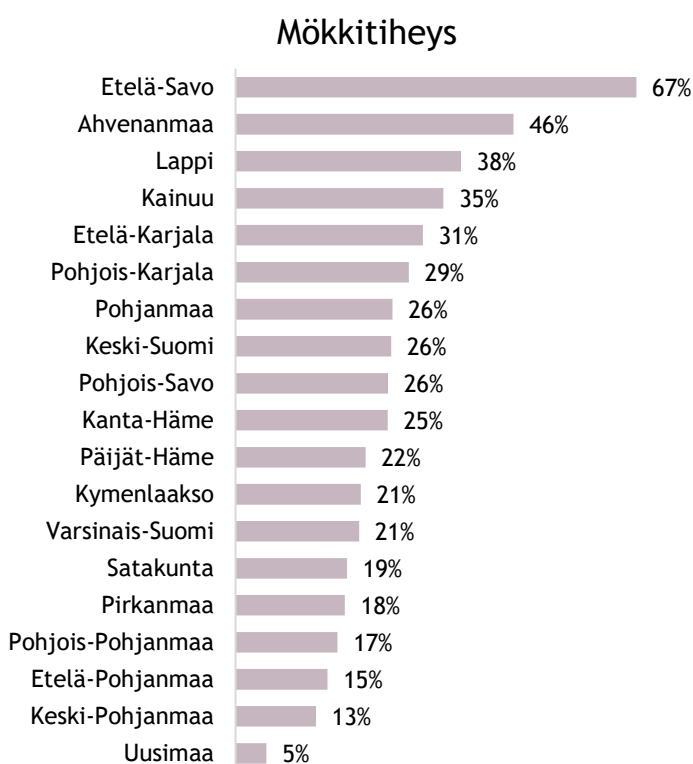
Kainuun tuorein maakuntakuvatutkimus julkaistiin alkuvuodesta 2021. Sen mukaan koronavuosi on satanut Kainuun laariin ja mielikuvat maakunnasta ovat parantuneet. Maakuntakuvatutkimuksen mukaan luontomatkailubuumi ja Vuokatin harrastusmahdollisuudet ovat merkittävimmät tekijät, mutta on huomattava, että myös kulttuuritapahtumat ovat monille tärkeitä. Niiden merkitys kasvanee jälleen, kun kulttuuritapahtumat avautuvat ihmisille.

Mielikuviin vaikuttamisessa – jopa hieman yllättäen – perinteisen median välittämä kuva on edelleen kaikkein merkittävin kanava. Positiiviset jutut ovat ruokkineet positiivista mielikuvaa. Kainuulla on toki kokemusta, miten kierre toimii nopeasti myös toiseen suuntaan (case Talvi-vaara). Matkailukohteista ja palveluista etsitään tietoa netistä: kohteiden ja palveluiden tiedot pitää olla kohdillaan, kuten myös fokusryhmäkeskusteluissa todettiin. Matkailu toimii porttiteoriamaisesti ensimmäisenä porttina pidemmälle ajankäytölle alueella. Kerran tai muutaman kerran alueella käyneiden uudelleentulemisen potentiaali on varsin suuri, ja syvemmän

tutustumisen kautta aluetta harkitaan mahdollisena asuin- ja ainakin osittaisen työnteon paikana. Mielikuvat alueesta niillä ihmisillä, joilla oli omakohtaista kokemusta Kainuusta, olivat huomattavasti positiivisemmat kuin muilla.

Monipaikkaisuus ruokkii kainuulaista kasvua. Monipaikkaisuuden vahvistamisessa katse kohdistuu erityisesti lähialueille, jossa alueen tunnettuus on parasta sekä Etelä-Suomen suurimpiin keskuksiin, joissa on volyymiltaan paljon asiantuntijoita, jotka voivat tehdä paikkariippumatonta työtä. Maakuntakuvatutkimuksessa nuorten mielikuvat ja esimerkiksi muuttohalukkuus alueelle ovat yllättävänkin korkeat. Tätä ilmiötä kannattaa myös ruokkia. Kyselyssä ei vielä tullut esiin esim. peliosaaminen, mutta voisi olettaa, että tämän kärjen korostaminen erityisesti nuorille voi lisätä alueen houkuttelevuutta ja myös alueelle juurtumista.

Vapaa-ajan asuminen merkittävin monipaikkaisuuden muoto

Kuva 1. Graafi kuvaa kesämökkien määrää suhteessa vakinaisessa käytössä oleviin asuntoihin vuonna 2019.

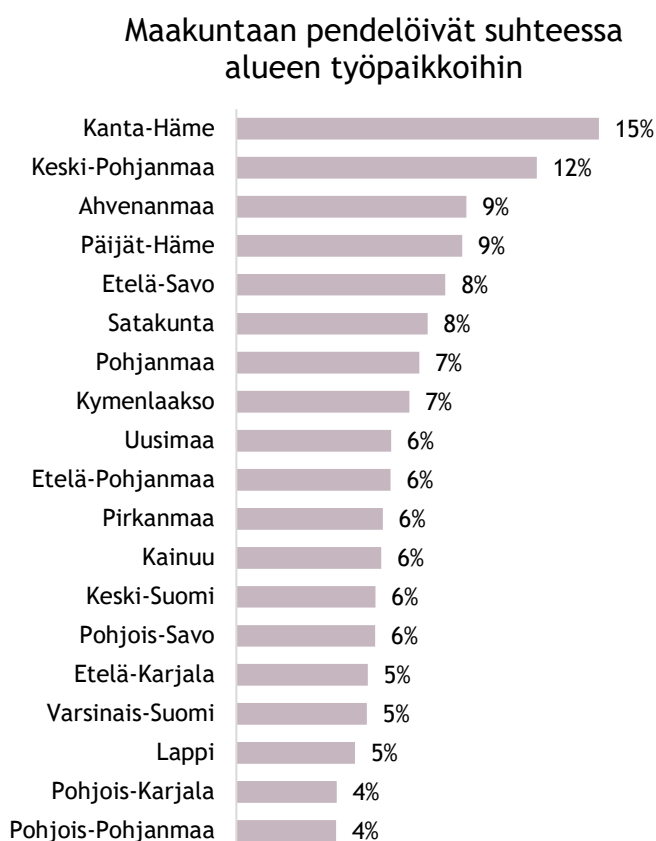
Vapaa-ajan asunnon ohella muita vapaa-ajanviettopaikkoja voivat olla myös lomaosake, matkailuauto, -vaunu tai -vene. Näitä on Suomessa yhteensä noin 100 000. Tyhjäksi rekisteröityjä pientaloja, joita käytetään tosiasiallisesti vapaa-ajan asumiseen, on myös Suomessa melko runsaasti, noin 100 000.

Maakunnittain tarkasteltuna maakunnan ulkopuolisia mökkien omistajia on eniten Etelä-Savossa, jossa osuus on 64 prosenttia. Kainuussa osuus on 46 prosenttia. Verrattuna vuoden 2005 tietoihin, on Kainuussa ja Lapissa maakunnan ulkopuolisten mökkien omistajien määrä kasvanut selvästi enemmän muihin maakuntiin verrattuna. Vuonna 2005 Kainuussa maakunnan ulkopuolisia mökkien omistajia oli 35 prosenttia.

Kun tarkastellaan mökkien absoluuttisia lukumääriä, on maakunnittain tarkasteltuna Kainuussa kolmanneksi vähiten mökkejä. Vuonna 2019 Kainuussa oli yhteensä 12 765 mökkiä. Ainoastaan Ahvenanmaalla (6547) ja Keski-Pohjanmaalla (4100) on näitä lukumäärällisesti vähemmän. Eniten mökkejä on Varsinais-Suomessa (50109 kpl) ja Etelä-Savossa (50101). Mökkitiheyttä voidaan kuitenkin tarkastella myös vertaamalla mökkien määrää vakinaisesti asuttujen asuntojen määrään (kuva 1). Tällöin mökkirikkaimpiin maakuntiin nousevat Etelä-Savo (67 %), Ahvenanmaa (46 %), Lappi (38 %) sekä Kainuu (35 %).

Reilulla 80 000:lla työllisellä työmatkan pituus on yli 100 kilometriä

Pitkiin työmatkoihin (100 km) liittyy usein se, että vähintään yksi perheenjäsen joutuu yöpy-
mään väliaikaisesti tai säännöllisesti kakkosasunnossa, vuokrahuoneessa tai hotellissa. Suo-
messä yhteensä 806 000 työllistä käy asuinkunnan ulkopuolella ja näistä 81 000 työmatkan pi-
tuus on yli 100 kilometriä. Työasuntovähennystä on saanut vuodesta 2008 alkaen ja sitä voi
saada vuokra-asuntoon, jos asunto sijaitsee yli 100 kilometrin päässä vakituisesta asunnosta.
Työasuntovähennystä saa ainoastaan noin 10 000 henkilöä. Työasuntovähennyksen sijaan hae-
taan useammin työmatkakuluvähennystä, jota saa noin 822 000 henkilöä.

Kuva 2. Graafi kuvaa maakuntaan pendelöiviä suhteessa ma-
kunnan työpaikkoihin vuonna 2017.

nuussa työmatkakulut ovat kolmanneksi korkeimmat (475914,3 e / 1000 as.), kun niitä tarkas-
tellaan 1000 asukasta kohden. Korkeimmat työmatkakuluvähennykset ovat Kanta-Hämeessä
(645518,9 e / 1000 as.) ja toiseksi korkeimmat Etelä-Pohjanmaalla (538741,9 e / 1000 as.).

Kainuussa asuvia, muualla töissä
käyviä on yhteensä 1742 henkilöä.
Kainuussa työssäkäyviä, muualla
asuvia taas on 1581 henkilöä. Kun
tarkastellaan maakuntaan pende-
löivien määrää suhteessa maakunnan
työpaikkoihin, tuli Kanta-Hämeeseen
15 prosenttia maakunnan työllisistä
muista maakunnista vuonna 2017.
Kainuussa osuus on 6 prosenttia
(kuva 2).

Kainuussa työasuntovähennys oli
vuonna 2018 yhteensä 488 515 eu-
roa ja työmatkakuluvähennys oli
34 770 774 euroa. Jos tarkastellaan
työasuntovähennyksen määrää tu-
hatta asukasta kohden vuonna 2018,
oli vähennys suurin Lapissa (6986,3 e
/ 1000 as).

Kainuussa vähennyksen suuruus oli
toiseksi suurin maakunnittain tarkas-
teltuna (6686,4 e / 1000 as.). Työ-
matkakuluvähennysten osalta Kai-
nuussa työmatkakulut ovat kolmanneksi korkeimmat (475914,3 e / 1000 as.), kun niitä tarkas-
tellaan 1000 asukasta kohden. Korkeimmat työmatkakuluvähennykset ovat Kanta-Hämeessä
(645518,9 e / 1000 as.) ja toiseksi korkeimmat Etelä-Pohjanmaalla (538741,9 e / 1000 as.).

Matkailu voi vaikuttaa merkittävästi alueen vä- estömäärään matkailusesonkeina

Työ- ja vapaa-ajan matkailuun liittyy usein matkailukohteessa yöpyminen ja matkailu voikin vai-
kuttaa huomattavasti väestömäärän vaihteluun eri alueilla matkailusesonkeina. Vuosittain Suo-
men majoitusliikkeissä yöpyy noin 12 miljoonaa matkailijaa kotimaasta ja ulkomailta. Yöpymisiä

tehdään majoitusliikkeiden lisäksi myös esimerkiksi sukulaisten ja ystävien luokse sekä vuokramökkeihin. Vuokramökkejä Suomessa on yli 11 000 ja näissä on yhteensä 65 000 vuodepaikkaa. Vuokramökkeissä vuosittain on 2,5 miljoonaa yöpymistä. Lukumäärällisesti tarkasteltuna vuokramökkejä oli maaliskuussa 2020 eniten suurten matkailukeskusten alueella, kuten Lapissa (3517 mökkiä), Pohjois-Pohjanmaalla (1475 mökkiä) ja Pohjois-Savossa (1145 mökkiä). Kainuussa vuokramökkejä oli maakunnittain vertailtuna kuudenneksi eniten (676 mökkiä).

Kun tarkastellaan maakunnittain kotimaisten ja ulkomaisten matkailijoiden määriä, on Kainuussa selvästi eniten kotimaisia matkailijoita (92 %). Ulkomaisia matkailijoita kaikista matkailijoista Kainuussa on 8 prosenttia. Verrattuna muihin maakuntiin, ainoastaan Etelä-Pohjanmaalla on enemmän kotimaisia matkailijoita suhteessa ulkomaisiin kuin Kainuussa. Etelä-Pohjanmaalla kotimaisten matkailijoiden osuus on 97 prosenttia. Eniten ulkomaalaisia matkailijoita on Lapissa (51 %), Ahvenanmaalla (53 %) ja Uudellamaalla (42 %).

Pandemia on vahvistanut etätyön yleistymisen trendiä

Etätyö voi lisätä monipaikkaisuutta, kun töitä pystytään tekemään vapaammin eri paikkariippumattomasti. Etätyö on selvästi yleistynyt 2010-luvulla jo ennen Covid-19 pandemiaa, mutta pandemia on kuitenkin selvästi vahvistanut trendiä: Covid-19 pandemian aikana jopa 1,2 miljoonaa suomalaista on ollut pääsääntöisesti etätöissä. Ennen Covid-19 pandemiaa yhteensä 350 000 palkansaajaa teki vähintään viikoittain etätöitä. Etätyöllä tarkoitetaan varsinaisen työpaikan ulkopuolella tehtyä ansiotyötä niin, että siitä on sovittu työnantajan kanssa. Etätöitä voidaan tehdä useista eri paikoista, joita voivat olla esimerkiksi koti, vapaa-ajan asunto, co-working tila ja kahvila.

Perheenjäsenten elämä voi jakautua useamman paikkakunnan välille

Perherakenteisiin liittyvää monipaikkaisuutta voi olla esimerkiksi vanhempien erotilanteisiin liittyvä lasten vuoroasuminen, erillissuhteet sekä etäomaishoito. Suomessa on yhteensä 150 000 lasta, jotka asuvat vuorotellen eri vanhempien kotona. Pääasiallista etäällä asuvan omaisen hoitajaa on yhteensä 65 000. Yksinasuvia, erillissuhteessa eläviä on 380 000.

Etäomistus lisää monipaikkaisuutta

Etäomistus tarkoittaa sitä, että vakituisen asuinpaikan ulkopuolella omistetaan esimerkiksi metsää, maata, kiinteistöjä tai vuokra-asuntoja. Etäomistuksen voidaan katsoa edistävän monipaikkaisuutta, sillä omaisuudesta huolehtiminen vaatii yleensä vähintäänkin lyhyitä vierailukäyntejä kohdealueelle. Kohdealueelle on myös merkittävää, miten omaisuudesta huolehditaan ja miten sitä käytetään. Kainuussa maakunnan ulkopuolella asuvia rakennusten omistajia vuonna 2019: Asuinkäyttöön vuokrattuja asuinrakennuksia 1091 kpl, vähintään 3 v tyhjiillään olevia

asuinrakennuksia 1 374 kpl, 1-2 v tyhjiillään olevia asuinrakennuksia 168 kpl ja muita rakennuksia 350 kpl.

Kakkosasuminen opiskelujen vuoksi on tyypillisempää kuin töiden vuoksi

Opiskelu lisää myös monipaikkaisuutta tilanteissa, joissa joudutaan opiskelun takia yöpymään toisella paikkakunnalla tai hankkimaan kakkosasunto. Monipaikkaisiksi opiskelijoiksi voidaan lukea esimerkiksi perusasteen opintojen jälkeen kotoa pois muuttavat nuoret, jotka vierailevat säännöllisesti viikonloppuisin ja loma-aikoina kotona. Myös aikuisopiskelijat, joilla muu perhe asuu toisella paikkakunnalla, voidaan lukea monipaikkaisiksi opiskelijoiksi. Kakkosasuminen opiskelun vuoksi on tyypillisempää kuin töiden vuoksi. Koko maassa on noin 230 000 itsellisesti asuvaa nuorta ja noin 50 000 iältään 15-24-vuotiasta nuorta muuttaa vuosittain toiseen maakuntaan. Vuonna 2019 Kainuussa nuorten 15-24-vuotiaiden lähtömuutto oli 983 henkilöä ja tulomuutto 682 henkilöä.

Työvoiman tarve vaihtelee kausittain

Kausityö tarkoittaa kausittain tapahtuvaa työskentelyä aloilla, joiden työvoiman tarve on kausittaista. Tällaisia aloja ovat esimerkiksi matkailu, maa- ja metsätalous sekä kaupan sesongit. Maataloudessa eniten ja vähiten työllistävän kuukauden ero on jopa 23 000 työllistä. Matkailun alalla työvoiman kuukausivaihtelu on noin 31 000 työllistä, joskin lyhytaikaisen työvoiman määrä on todennäköisesti suurempi. Kesätyöntekijät ja harjoittelijat voivat myös olla kausityöntekijöitä. Maataloudessa ja matkailussa kausityöntekijät ovat tyypillisesti ulkomaalaisia. Kainuussa maatalouden kausityöntekijöiden määrä vuonna 2016 oli 190 henkilöä.

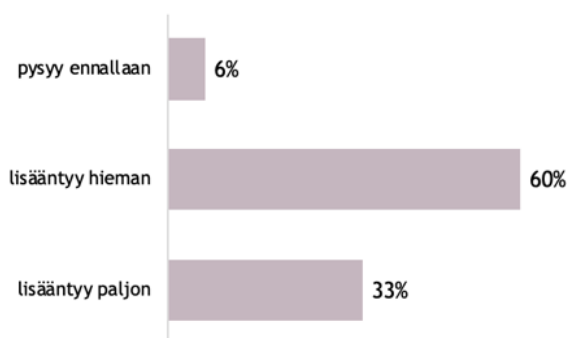
Monipaikkaisuus ei ole aina vapaaehtoista

Monipaikkaisuutta voi olla myös pakotettua, vaan siihen voidaan päätyä, koska ei ole muuta vaihtoehtoa. Tällaista voivat olla esimerkiksi asunnottomuus, laitoshoido, vankilatuomiot, lasten huostaanotot sekä pakolaisuus. Kokonaisuudessaan Suomessa on noin 4 600 asunnottomaa, 4 550 turvapaikanhakijaa sekä 19 000 kodin ulkopuolelle sijoitettua lasta ja nuorta.

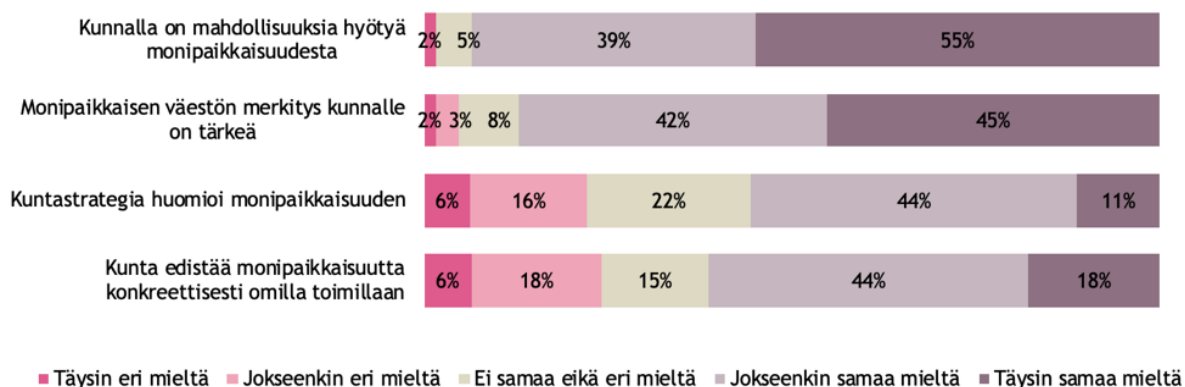
Monipaikkaisuuden uskotaan kasvavan Kainuussa seuraavan 10 vuoden aikana

Monet ovat jo nähneet Kainuun potentiaalini vapaa-ajan asumisen suhteen, sillä Kainuu on mökkiheydeltään kolmanneksi mökkirikkein maakunta. Etätyön ja monipaikkaisuuden yleistyessä, loma-asuntojen muuttuessa myös etätyöpisteiksi, voisi Kainuulla olla entistä enemmän potentiaalia esimerkiksi kiinnostavana etätyökohteena ulkopaikkakuntalaisille.

MDI toteutti vuonna 2020 kuudetta kertaa kuntien viranhaltijoille ja luottamushenkilöille suunnatun Valtakunnallisen kuntakyselyn. Kainuun kunnista kyselyyn vastasi yhteensä 63 vastaajaa. Lähes kaikki vastaajat ovat sitä mieltä, että monipaikkaisuus tulee lisääntymään Kainuussa vähintään hieman (kuva 3). Selvästi suurin osa Kainuun viranhaltijoista ja luottamushenkilöistä näkee, että alueella on mahdollisuuksia hyötyä monipaikkaisuudesta, ja että monipaikkaisuuden merkitys on alueelle tärkeä. Yli puolet vastaajista ovat vähintään jokseenkin sitä mieltä, että vastaajan kunnan kuntastrategia huomioi monipaikkaisuuden. Yli 60 prosenttia vastaajista näkee, että kunta edistää monipaikkaisuutta konkreettisesti omilla toimilla. Toisaalta kuitenkin neljäsosa kokee, että kunta ei edistä monipaikkaisuutta (kuva 4).

Kuva 3. Kainuun kuntien johtavien virkahenkilöiden ja valtuutettujen näkemys monipaikkaisuuden lisääntymisestä

Kuva 4. Kainuun kuntien johtavien virkahenkilöiden ja valtuutettujen näkemyksiä monipaikkaisuudesta

Potentiaalia löytyy niistä, joilla on juuria Kainuuseen

Tilastotarkastelu kuvaa Kainuun maakunnan ja maakunnan kuntien lähtömuuttojen alueellista suuntautumista 2010-luvun aikana. Tarkoituksena on osoittaa, minne Kainuusta on muutettu 2010-luvulla ja tätä kautta, missä asuu Kainuun näkökulmasta monipaikkaisuuden ja paikkariippumattoman työn näkökulmasta potentiaalisin väestö. Alueella jo asunutta väestöä voi pitää

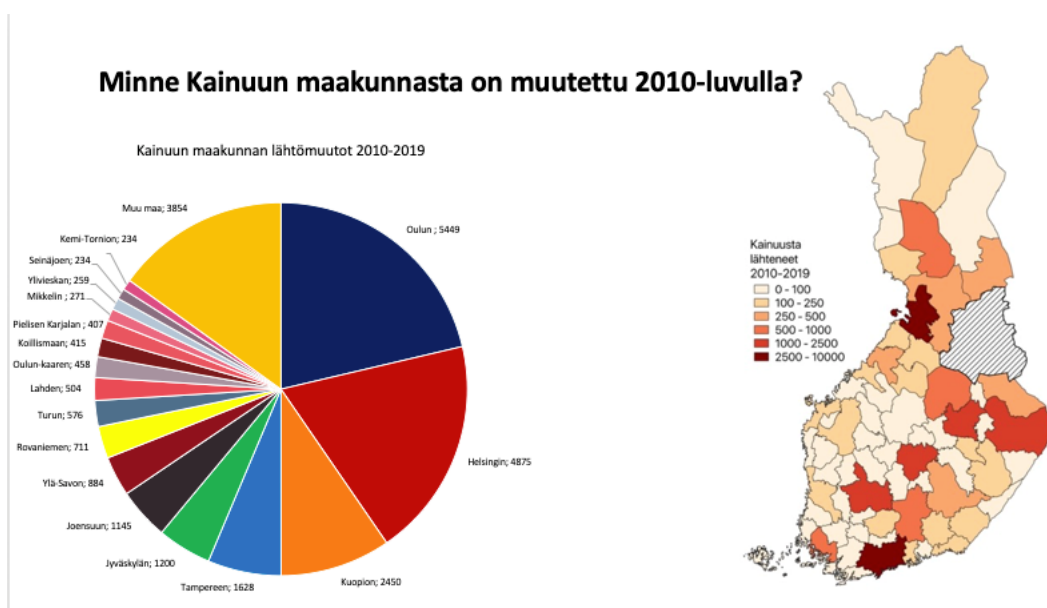
merkittävästi muuta väestöä potentiaalisempana tai jo valmiiksi monipaikkaisesti Kainuulla asuvana väestönä.

Kainuun maakunnasta on muutettu 2010-luvun aikana etenkin suuriin korkeakoulutuskaupunki-seutuihin (kuva 5). Eri kaupunkien merkitys vaihtelee: koko maakunnan tasolla selvästi merkittävimmät lähtömuuttojen kohteet ovat Oulun ja Helsingin seudut, noin 40 prosenttia maakunnasta muuttaneista on muuttanut näille seuduille. Merkitykseltään kohtuullisen tärkeitä lähtömuuton kohteita ovat Kuopion, Tampereen, Jyväskylän ja Joensuun seudut, noin 2/3 alueelta muuttaneista muutti näille seuduille. Suurten kaupunkiseutujen ulkopuolelle muutti vain vähäinen määrä kainuulaisia. Nuoret muuttavat opiskelemaan erityisesti Ouluun ja seuraavaksi eniten Kuopioon ja Helsinkiin (kuva 6).

Kuntatasolla kuva muuttuu hieman. Kajaanista muutettiin jossain määrin koko maakuntaa vastaavasti: merkittävimmät muuton kohteet olivat Helsingin ja Oulun seutu; Helsingin merkitys korostuu Kajaanissa Oulun kustannuksella (kuva 7.). Lisäksi maakunnan sisällä muuttaneiden määrät olivat huomattavia.

Muissa maakunnan kunnissa etenkin maakunnan sisäiset kohteet korostuvat lähtömuutossa (kuvat 7-10). Kuhmossa Kajaanin seudun lisäksi paljon lähtömuuttoja tehtiin Helsingin, Kuopion ja Oulun seudulle, Kun taas esimerkiksi Suomussalmella ja Puolangassa Oulun merkitys on erittäin korostunut. Maakunnan pienemmissä kunnissa taas hyvin huomattava osa muutoista tehdään muuhun maakuntaan; suurten kaupunkiseutujenkin merkitys jää näissä kunnissa vähäiseksi.

Tarkastelu antaa kuvaa, millä alueilla Kainuun näkökulmasta potentiaalinen paikkariippuvainen väestö asuu: tarkastelun pohjalta etenkin Oulun ja Helsingin seudun merkitys korostuu hyvin suureksi. On kuitenkin huomionarvoista, että tarkastelussa on voitu huomioida vain suorat muutot, eikä esimerkiksi jatkomuuttoja esimerkiksi koulutuspaikkakunnalta eteenpäin, tai seudun sisällä ensin Kajaaniin muuttaneiden jatkomuuttoja muuhun maahan. Käytännössä tämän huomioiminen korostaisi Helsingin seudun merkitystä Oulun sijaan.

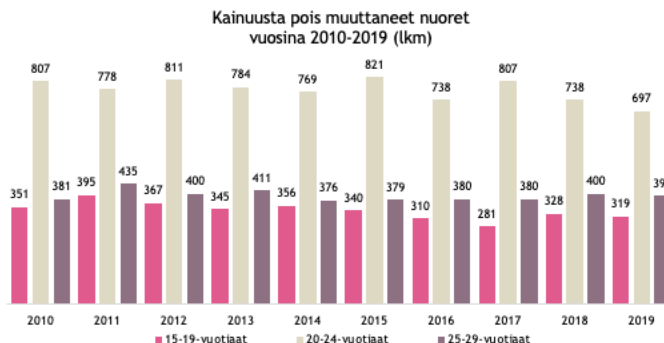
Kuva 5. Muutot Kainuusta 2010-luvulla

**Nuoret 15-29-vuotiaat
muuttivat Kainuusta useimmiten:**

1. Ouluun (3268)
2. Kuopioon (1532)
3. Helsinkiin (1450)
4. Tampereelle (985)
5. Jyväskylään (823)
6. Joensuuhun (691)
7. Espooseen (423)
8. Rovaniemelle (423)
9. Vantaalle (394)
10. lisalmeen (282)

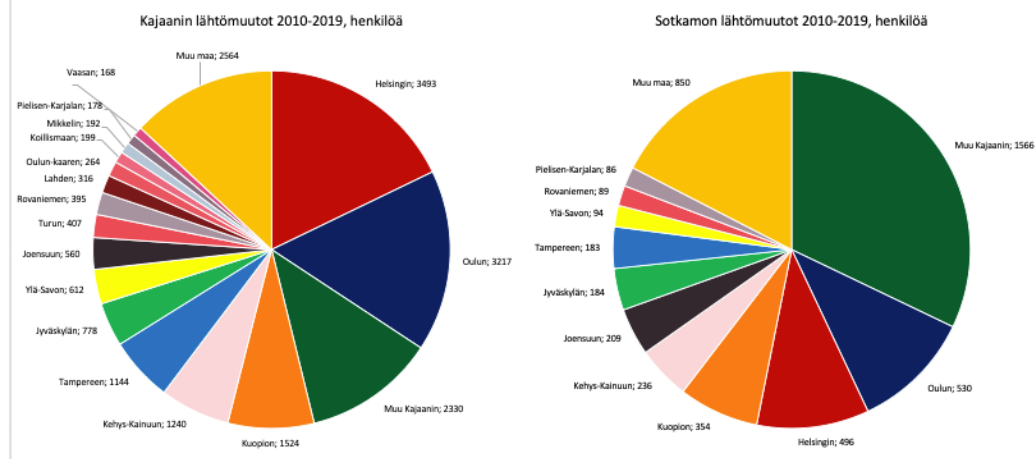
Vuosina 2010-2019 Kainuusta muutti yhteensä pois

3392 15-19-vuotiaista
7750 20-24-vuotiaista
3935 25-29-vuotiaista

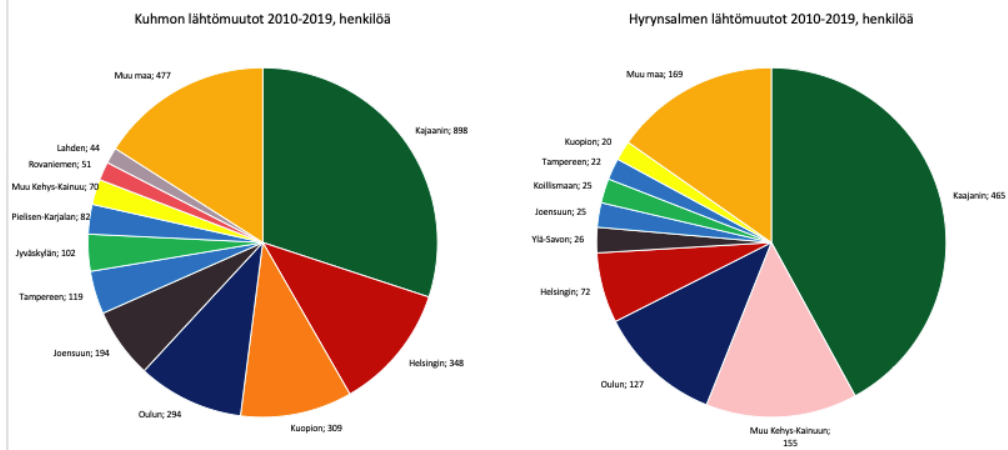
Kuva 6. Nuorten muutot Kainuusta 2010-luvulla

Minne Kajaanista ja Sotkamosta on muutettu?

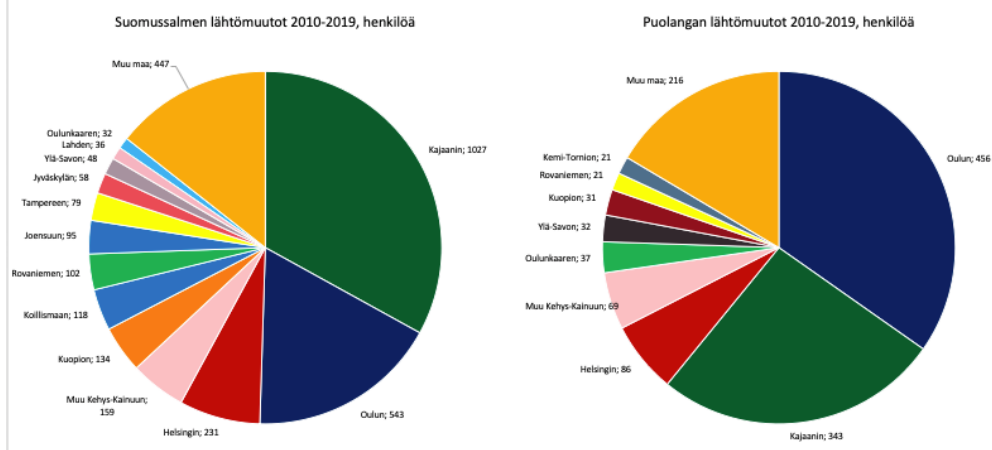
Kuva 7. Muutot Kajaanista ja Sotkamosta 2010-luvulla

Minne Kuhmosta ja Hyrynsalmelta on muutettu?

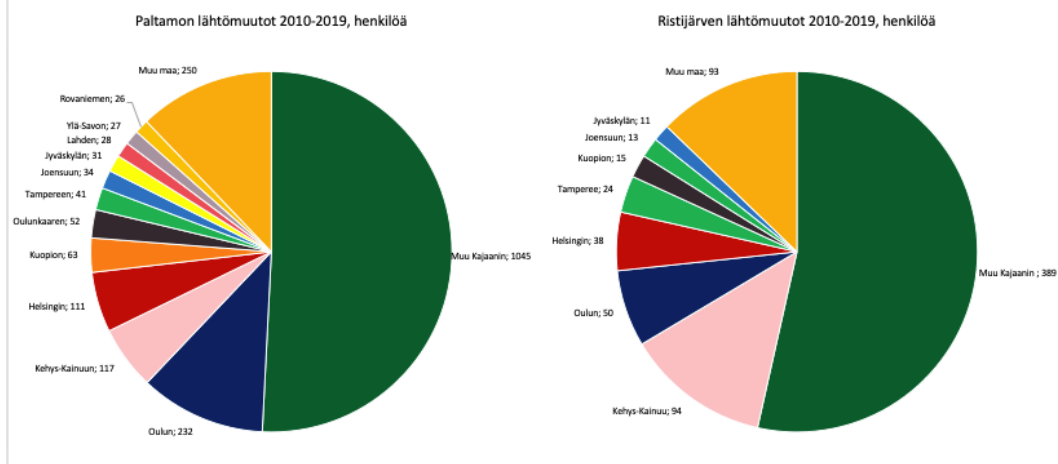
Kuva 8. Muutot Kuhmosta ja Hyrynsalmelta 2010-luvulla

Minne Suomussalmelta ja Puolangalta on muutettu?

Kuva 9. Muutot Suomussalmelta ja Puolangalta 2010-luvulla

Minne Paltamosta ja Ristijärveltä on muutettu?

Kuva 10. Muutot Paltamosta ja Ristijärveltä 2010-luvulla

Monipaikkaisuuskyselyn tulokset

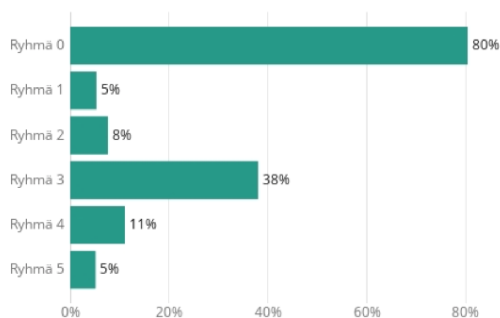
Selvityshankkeessa tehtiin sähköinen kysely Facebookin kautta sekä puhelinhaastatteluja. Lisäksi käytettiin identifioimatonta linkkiä, jota Kainuun liitto ja kunnat jakoivat omissa kanavissaan. Tämän raportin lisäksi selvityksen tilaajilla on käytettävissä tulosten tarkasteluun kyselyn toteuttaneen Innolinkin tutkimusjärjestelmän käyttöliittymä, jolla voidaan suodattaa vastausten taustatietojen tai kuntakohtaisia vastauksia.

Kyselyn kohderyhmät muodostettiin seuraavasti:

1. yli 49-vuotiaat kainuulaislähtöiset, joilla on iäkkäitä vanhempia Kainuussa,
2. korkeakouluopintonsa muualla päättävät kainuulaislähtöiset nuoret aikuiset,
3. monipaikkaiset asukkaat/tapahtumakävijät, joilla jokin erityinen suhde Kainuuseen
4. lapsiperheet, joilla lasten isovanhemmat Kainuussa
5. perheen toisen työpaikan etsijät

Tutkimus perustuu 742 vastaukseen. Kohderyhmäsegmentointi tapahtui kuvan 11 osoittamalla tavalla

Ryhmä 682 vastausta

Kohderyhmän määrittävä kysymys (Huom, vastaaja voi kuulua useampaan kohderyhmään):

Mikä on suhteesi Kainuuseen?

- Asun Kainuussa ja elän monipaikkaista elämää Kainuun sisällä → Ryhmä 0
- Vanhempani asuvat edelleen Kainuussa + ikä ≥ 49 v. → Ryhmä 1
- Olen kotoisin Kainuusta, mutta olen lähtenyt opintojen takia pois Kainuusta + ikä 25-30 v. → Ryhmä 2
- Minulla on alueella vapaa-ajan asunto tai kakkoskoti Kainuussa → Ryhmä 3
- Käyn alueella matkailijana tai tapahtumakävijänä säännöllisesti → Ryhmä 3
- Lasteni isovanhemmat asuvat Kainuussa + ikä 25-50 v. → Ryhmä 4
- Käyn tai puolisoni käy töissä Kainuussa (säännöllisesti tai kausityöntekijänä) → Ryhmä 5
- Asun Kainuussa mutta käyn töissä muualla maakunnassa → Ryhmä 5
- Olen kirjoilla Kainuussa, mutta opiskelen muualla + ikä 25-30 v. → Ryhmä 2
- Vietän vapaa-aikaa urheilun ja liikunnan merkeissä Kainuussa → Ryhmä 0
- Vietän vapaa-aikaa graillyn, metsästyksen tai kalastuksen merkeissä Kainuussa → Ryhmä 0
- Vietän vapaa-aikaa kulttuurin ja kulttuuritapahtumien merkeissä Kainuussa → Ryhmä 0
- Minulla on kiinteistö- tai maanomistusta Kainuussa → Ryhmä 0
- Asun Kainuun ulkopuolella, mutta toivoisin tulevaisuudessa eläväni monipaikkaista elämää Kainuussa → Ryhmä 0
- Jokin muu yhteys → Ryhmä 0

Kuva 11. Kyselyn kohderyhmäsegmentointi

Keskeiset tulokset kyselyn perusteella:

85 % vastaajista on Kainuusta erittäin (29 %) tai melko (56 %) myönteinen käsitys.

32 % arvioi viettäneensä Kainuussa vuonna 2020 enemmän aikaa aiempiin vuosiin verrattuna. Lähes vastaava osuus (33 %) arvioi viettäneensä vähemmän aikaa Kainuussa.

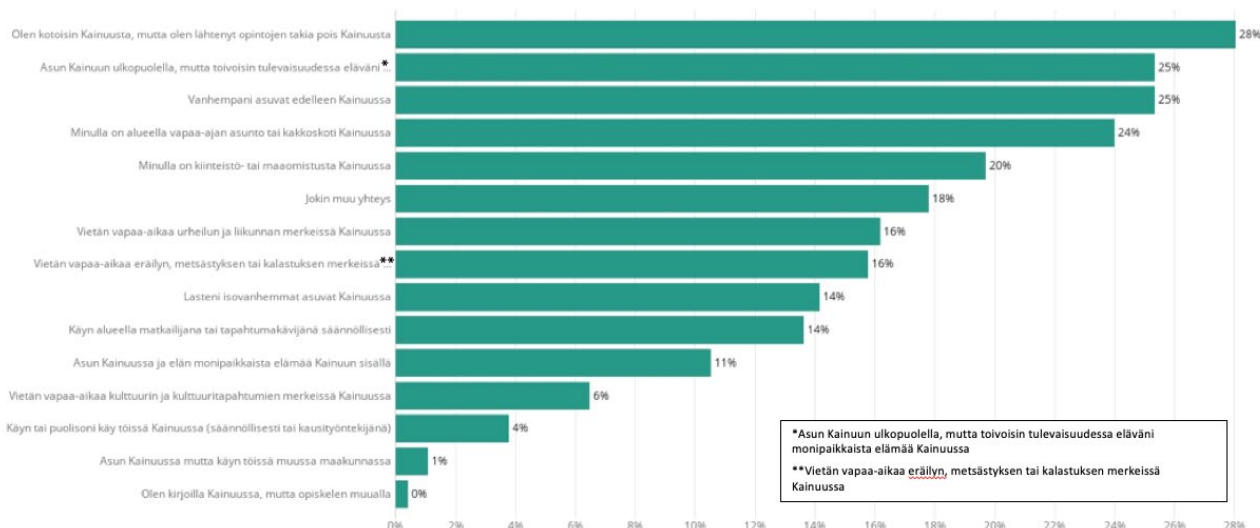
38 % vastaajista arvioi lähivuosina viettävänsä Kainuussa aiempaa enemmän aikaa. Vähemmän aikaa arvioi viettävänsä ainoastaan 8 %.

54 % lähivuosina aiempaa enemmän aikaa Kainuussa viettämään tulevista vastaajista arvioi syyksi tälle sen, että käytössä on enemmän vapaa-aikaa.

Vastaajien taustatiedot

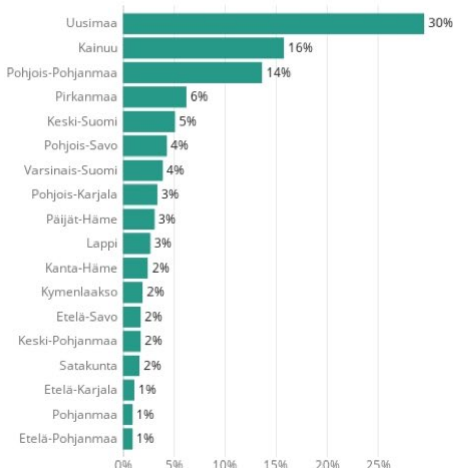
Vastaajien taustatiedot ovat luettavissa kuvista 12-14. Vastausten jakautumassa kannattaa huomioida, että vastauksia on kerääntynyt enemmän naisilta kuin miehiltä. Tämä selittynee saamaan aikaan toteutetulla Naisnäkökulmaa Kainuuseen -hankkeella, joka on aktivoinut vastaajia antamaan näkemyksiä myös tähän kyselyyn.

Mikä on suhteesi Kainuuseen? 742 vastausta

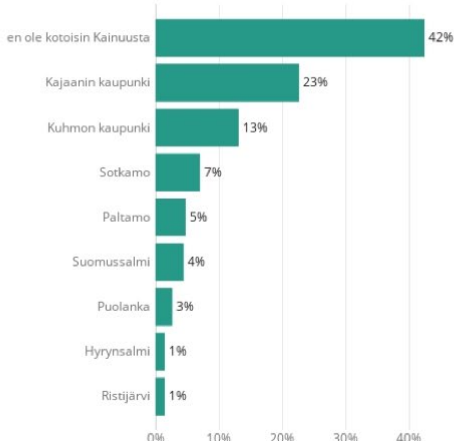

Kuva 12. Kyselyn vastaajien suhde Kainuuseen

Asuinalue 742 vastausta

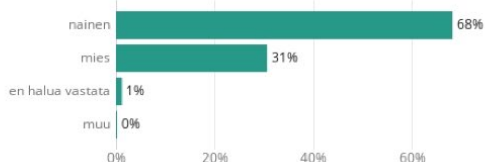

Mistä kunnasta Kainuusta olet kotoisin tai minkä tunnet lähtöpaikaksesi? 742 vastausta

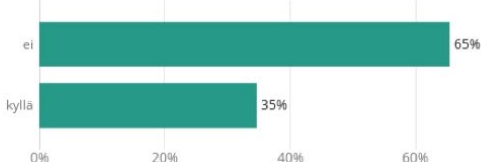

Kuva 13. Kyselyn vastaajien asuinalue ja kunta, josta on kotoisin

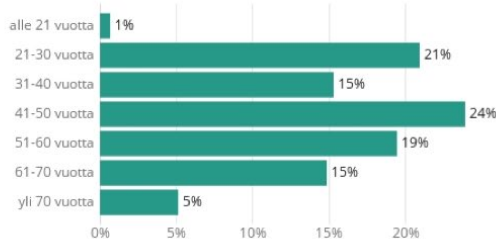
Sukupuoli 742 vastausta

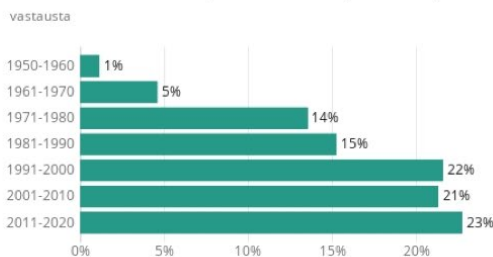
Onko perheessasi alle 18 vuotiaita lapsia? 742 vastausta

Ikä (luokiteltu) 742 vastausta

Milloin olet muuttanut pois Kainuusta? (luokiteltu) 348 vastausta

Kuva 14. Kyselyn vastaajien sukupuoli, lapsiperheellisyys, ikä sekä poismuuttovuosi Kainuusta

Kohderyhmien yhteiset vastaukset ja näkemykset

Valtaosalla vastaajista (85 %) on myönteinen ja vain 3 %:lla kielteinen käsitys Kainuusta (kuva 15). Eniten myönteisiä käsityksiä on vapaa-ajan asukkailla (ryhmä 3). Kielteisimmät näkemykset ovat monisukupolvisilla monipaikkaisilla (ryhmä 4). Erittäin myönteiset näkemykset näyttävät korreloivan iän kanssa, opiskelijoilla (ryhmä 2) on vähiten erittäin myönteisiä näkemyksiä.

Myönteisiin näkemyksiin vaikuttaa ylivoimaisesti eniten luonto, ihmiset sekä alueelta löytyvät palvelut (kuvan 16 sanapilvi). Koronavuosi on vaikuttanut positiivisesti vapaa-ajan asukkaiden sekä iäkkäiden vanhempien lapsien mahdollisuuksiin viettää aikaa Kainuussa, mutta muilla sekä opiskelijoilla että monisukupolvisilla monipaikkaisilla korona on vähentänyt ajan viettämistä Kainuussa (Kuva 17). Kainuussa eletään pitkiä ajanjaksoja, lähes viidennes vastaajista (17 %) kertoo viettäneensä vuosittain yli 80 päivää Kainuussa. Vähiten aikaa viettävät iäkkäiden vanhempien lapset, toisen työpaikan etsijät eniten (Kuva 18). Vastaajat aikovat jatkossa viettää enemmän aikaa kuin aiemmin (Kuva 19). Vastaajista saman verran aikaa kuin ennenkin aikoo viettää 54 % ja enemmän aikaa 38 %. Vastaajista 8 % aikoo viettää aikaa vähemmän, pääsyyinä on muutto pois alueelta. Eniten lisääntyvää aikoo viettää vapaa-ajan asukkaat. Vapaa-aika on vastaajilla ylipäättensä lisääntymässä (Kuva 20). Kainuun leimalliset harrastusmahdollisuudet liittyvät liikuntaan, eräilyyn, kalastukseen ja metsästyksen. Tuleviin mahdollisuuksiin tehdä monipaikkaisesti töitä vaikuttaa eniten käytännössä tietoliikenneyhteydet ja toiseksi alueen saavutettavuus yleisesti (kuva 21). Tämän lisäksi toivotaan paikkoja, joissa etätöitä voi tehdä. Tärkein kysymys on tietenkin, että löytyy tehtäviä, joita voi tehdä etänä. Vapaa-ajan viettoon edellytykset ovat hyvät. Vastaajat lähinnä toivovat, että palvelut ovat löydettävissä (kuva 22).

Vastausvaihtoehto	Prosentti
erittäin myönteinen	29%
melko myönteinen	56%
ei kielteinen eikä myönteinen	12%
melko kielteinen	2%
erittäin kielteinen	1%

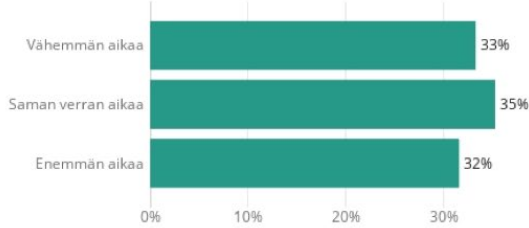
Kohderyhmän mukaan	Ryhmä 0 (N=547)	Ryhmä 1 (N=36)	Ryhmä 2 (N=52)	Ryhmä 3 (N=258)	Ryhmä 4 (N=75)	Ryhmä 5 (N=34)
Erittäin myönteinen	30 %	28 %	13 %	41 %	20 %	29 %
Melko myönteinen	57 %	64 %	67 %	52 %	57 %	53 %
Ei kielteinen eikä myönteinen	10 %	3 %	17 %	7 %	13 %	15 %
Melko kielteinen	2 %	6 %	2 %	1 %	5 %	3 %
Erittäin kielteinen	1 %	0 %	0 %	0 %	4 %	0 %

- Kuva 15. Kyselyn vastaajien mielikuva Kainuusta.

Kuva 16. Sanapilvi: Miksi ajattelet Kainuusta näin? Mistä käsityksesi johtuu?

Oletko vuoden 2020 aikana viettänyt Kainuussa aiempiin vuosiin verrattuna... 710 vastausta

Kohderyhmän mukaan	Ryhmä 0 (N=521)	Ryhmä 1 (N=36)	Ryhmä 2 (N=52)	Ryhmä 3 (N=250)	Ryhmä 4 (N=73)	Ryhmä 5 (N=34)
Vähemmän aikaa	33 %	25 %	52 %	25 %	44 %	18 %
Saman verran aikaa	37 %	39 %	23 %	33 %	32 %	29 %
Enemmän aikaa	30 %	36 %	25 %	42 %	25 %	53 %

Mitkä syyt ovat vaikuttaneet tähän?

Vähemmän aikaa:

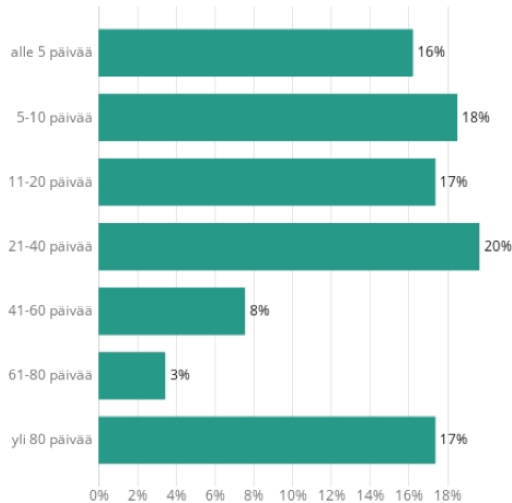

Enemmän aikaa:

Kuva 17. Koronavuoden ajankäyttö Kainuussa

Kuinka monta päivää arviolta olet viettänyt vuosittain aikaa Kainuussa? 703 vastausta

Kohderyhmän mukaan	Ryhmä 0 (N=517)	Ryhmä 1 (N=36)	Ryhmä 2 (N=52)	Ryhmä 3 (N=251)	Ryhmä 4 (N=73)	Ryhmä 5 (N=34)
Alle 5 päivää	18 %	6 %	6 %	4 %	1 %	0 %
5-10 päivää	16 %	8 %	10 %	17 %	22 %	9 %
11-20 päivää	17 %	28 %	21 %	19 %	23 %	6 %
21-40 päivää	19 %	39 %	40 %	27 %	30 %	12 %
41-60 päivää	7 %	8 %	12 %	14 %	12 %	3 %
61-80 päivää	3 %	3 %	4 %	7 %	0 %	3 %
Yli 80 päivää	19 %	8 %	8 %	12 %	11 %	68 %

- Lähes viidennes vastaajista (17 %) kertoo viettäneensä vuosittain yli 80 päivää Kainuussa.
- Vähiten aikaa (alle 5 päivää vuosittain) Kainuussa viettävät Ryhmän 1 vastaajat.
- Eniten aikaa (yli 80 päivää vuosittain) Kainuussa viettäviä löytyy Ryhmästä 5.

Kuva 18. Ajankäyttö Kainuussa.

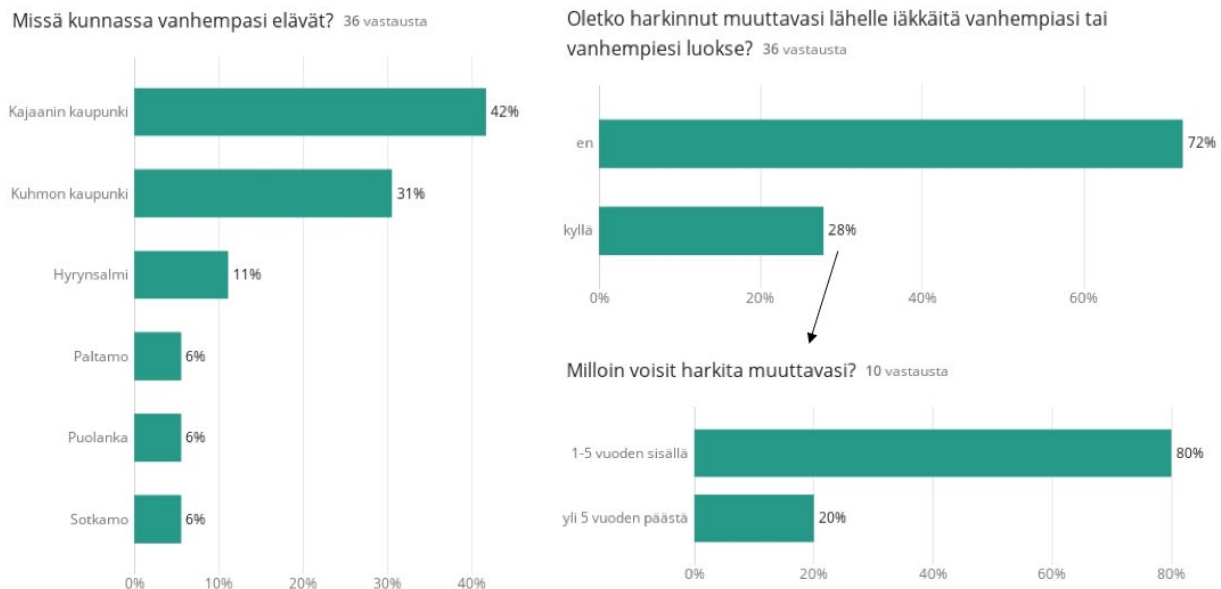
Jos tulet lähivuosina keskimäärin viettämään vähemmän aikaasi Kainuussa kuin vuonna 2020, niin mistä se johtuu?
(n=43)

Kuva 19. Ajankäyttö lähivuosina Kainuussa

välittömästi. Pääsääntöinen syy muuton esteelle on työ muualla, yleensä pääkaupunkiseudulla (kuva 24).

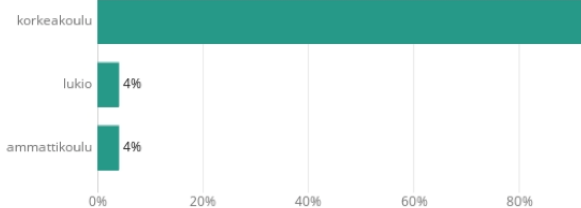

Kuva 23. Iäkkäiden kainuulaisten iäkkäiden lasten muuttoharkinnat

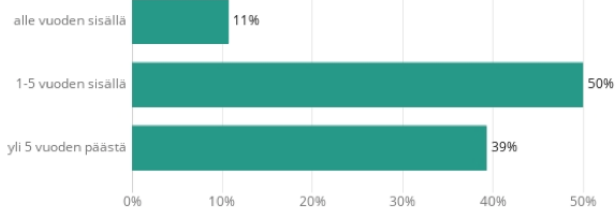
Kuva 24. Syyt muuton esteelle.

Muualle lähteneet opiskelijat (ryhmä 2) ovat pääsääntöisesti lähteneet hakemaan korkeakoulutusta Kainuun ulkopuolelta (kuva 25). Yli puolet (58 %) harkitsi muuttoa takaisin Kainuuseen. Ja vaikka opiskelijat eivät olisikaan muuttamassa takaisin, suhtautuvat ne pääsääntöisesti positiivisesti etätöiden tekemiseen Kainuussa jatkossa: 2/3 vastaajista uskoo voivansa tehdä jatkossa töitä Kainuussa monipaikkaisesti. Muuttoa harkitaan sekä akuutisti (11 % vastaajista), 1-5 vuoden aikajänteellä (50 % vastaajista) sekä pitkällä perspektiivillä (39 % vastaajista).

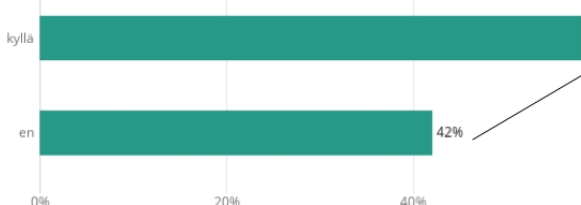
lukio

ammattikoulu

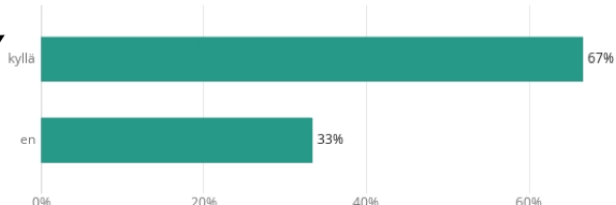
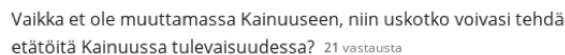

50%

39%

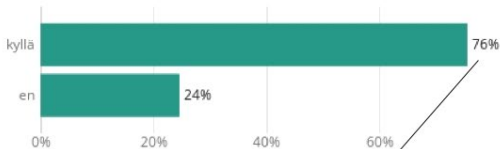

er

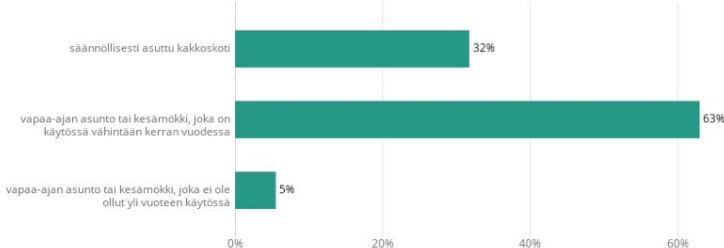

Kuva 25. Kainuulaislähtöisten opiskelijoiden muuttomietteitä

Vapaa-ajan asukkaista (ryhmä 3) suurin osa (76 %) aikoo viettää todennäköisesti enemmän aikaa Kainuussa (kuva 26). Syy on yksinkertaisesti lisääntyvä vapaa-aika – erityisesti eläköityvillä vastaajilla -, mutta myös parantuneet mahdollisuudet tehdä etätöitä.

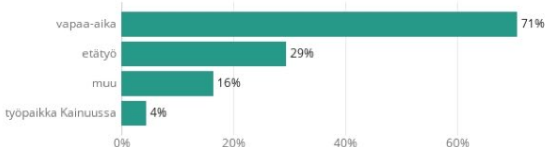

er

vapaa-ajan asunto tai kesämökki, joka on	63%
--	-----

vapaa-ajan asunto tai kesämökki, joka ei ole	5%
--	----

etätyö

muu

työpaikka Kainuussa 4%

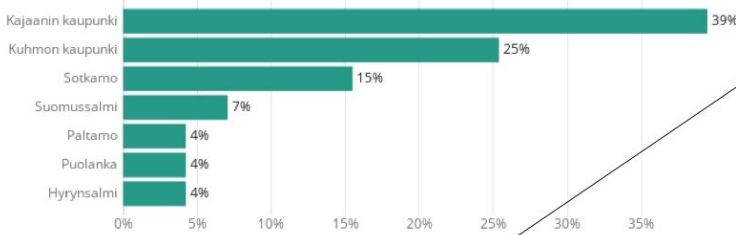
Muu syy, mikä?
(n=29)

Kuva 26. Vapaa-ajan asukkaiden näkemyksiä ajanvietosta Kainuussa

Monisukupolvisista monipaikkaisista (ryhmä 4) 40 % on harkinnut muuttamista lähemmäs iso-
vanhempia. Suurin osa (59 %) on toteuttamassa suunnitelmia 1-5 vuoden sisällä. Muuttoaikeita
vähentävät erityisesti lasten hoitopaikat, koulut ja harrastukset lähtöalueella (kuva 27).

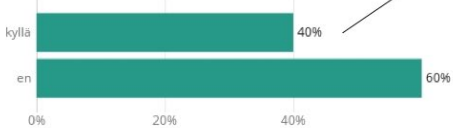
Missä kunnassa lastesi isovanhemmat elävät? 71 vastausta

Milloin voisit harkita muuttavasi? 27 vastausta

Oletko harkinnut muuttavasi lähelle lastesi isovanhempia? 70 vastausta

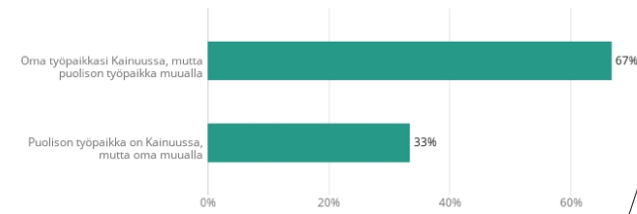
Mikä on tärkein este muuttolle? (n=35)

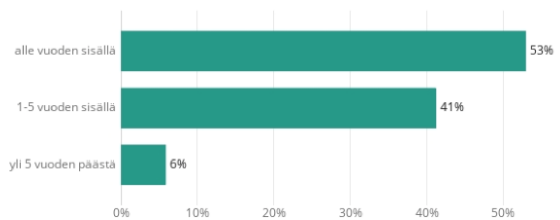
Kuva 27. Monisukupolvisten monipaikkaisten mielipiteitä muuttamisesta

Toisen työpaikan etsijöistä (ryhmä 5) tilanne on kaikkein akuutein: yli puolet (53 %) harkitsee muuttoa alle vuoden sisällä (kuva 28). Suurin osa (70 %) vastaajista on sitä mieltä, että jos toinen pystyisi tekemään etätöitä, niin he voisivat harkita muuttoa Kainuuseen.

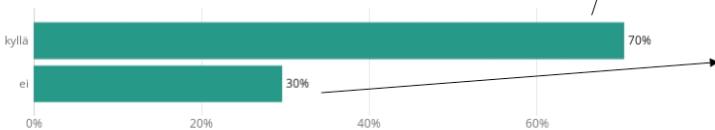
Onko... 15 vastausta

Milloin voisitte harkita muuttavanne? 17 vastausta

Jos teillä toinen pystyisi tekemään etätöitä, niin voisitteko harkita muuttavanne Kainuuseen? 27 vastausta

Mikä on tärkein este muuttolle? (n=4)

- Asun Kiuruvedellä ja mökki vieremällä. Haluaisin Kainuuseen ja erityisesti hotelli Kalevaan lomalle, koska olen työmatkoilla niin monesti yöpynyt siinä hotellissa ja on huippu hotelli. Suosittelen sitä kaikille tutuille.
- Asumme jo Kainuussa
- Lasten koulu Oulussa. Ja hei - ärsyttää kun kysely olettaa että kaikki on "puolisollisia"!
- Viihdyn siellä, missä nyt asun.

Kuva 28. Toisen työpaikan etsijöiden näkemyksiä monipaikkaisuudesta

2. Ajatuksia monipaikkaisuuden vahvistamiseksi

Ajatuksia monipaikkaisuuden vahvistamiseksi työstettiin kahdessa fokusryhmäkeskustelussa 17. ja 24.2. Ensimmäinen keskustelu oli suunnattu erityisesti vapaa-ajan asukkaille ja opiskelijoille, toinen perhemonipaikkaisille. Ensimmäiseen keskusteluun osallistui yhteensä 14 osallistujaa, toiseen 6. Tässä luvussa on summattu fokusryhmäkeskustelujen anti.

Tärkeimmät tunnistetut tarpeet olivat (suluissa äänestyksen tulokset):

- (4) Paremmat julkisen liikenteen yhteydet lähimpiin maakuntakeskuksiin / pääkaupunkiseudulle
- (3) Yhteisölliset työtilat
- (2) Korkeakouluopintojen mahdollistuminen Kainuussa
- (2) Tietoliikenneyhteydet kuntoon
- (2) Perusinfra toimintakyvyn ylläpito - sähköverkko, tietoliikenneverkko, liikenneyhteydet
- (2) Enemmän luonnontilaisia kalastuskohteita
- (2) Vapaa-ajan toimintojen buustaaminen
- (1) Hotellit heikotasoisia muualla kuin Vuokatissa
- (1) Saisi töitä Kainuusta
- (1) Tyhjät talot eivät ole myynnissä missään
- (1) Asuntotilanne on todella heikko. Kunnan vapaat asunnot pitäisi olla netissä näkyvillä.
- (1) Mökin saaminen ympärivuotiseksi
- (1) Heikko julkinen liikenne Kainuuseen ja Kainuussa
- (1) Ulkopaikkakuntalaisten terveydenhoito joustavammaksi
- (0) Lähiopiskeluryhmät etäopintojen tueksi
- (0) Riittääkö esim. Sotkamo Silverin työntekijöille asuntoja?
- (0) Pitkä matka puuta jalostaviin laitoksiin metsänomistusta ajatellen
- (0) Tarve "varmistaa" jonkun tärkeän kokouksen onnistuminen - esimerkiksi paikka, jossa verkoyhteydet ja sähkö varmistettuna
- (0) Kulttuuririennot selkeästi koostettu nettiin yhteen paikkaan

Äänestyksen perusteella muodostettiin seuraavat nostot monipaikkaisuuden parantamiseksi:

1. Yhteisölliset työtilat
2. Opintojen mahdollistaminen Kainuussa
3. Infra ja liikkumisen parantaminen
4. Kesäasumisen (palveluiden) parantaminen

Yhteisölliset työtiloissa olisi kyse digitaalisten virtuaalikokousten sujuvuuden varmistaminen, jolloin ei tarvitsisi mennä Ouluun asti, vaan lähimpään kuntakeskukseen etätyöhubiin, jossa olisi hyvät tietoliikenneyhteydet sekä toimistofasiliiteetit tulostamiseen ja skannaamiseen. Etätyötilan tulisi olla hyvä kokoustilana, myös yhdistystoiminnassa. Etätyötilassa tulisi olla omat kokouskopit ja ergonomiset työpisteet. Tällaiset työtilat edesauttaisivat monialaisen yhteistyön muodostumista, loisivat uutta liiketoimintaa ja sen jalkautumista alueelle sekä parhaimmillaan

parantaisi työllistymistä. Lisäksi tarjolla voisi olla lastenhoito-, harrastus- ja lounasmahdollisuuksia. Käytettävissä olevista tiloista tulisi olla tiedot kätevästi saatavilla ja varauksen tulisi onnistua sähköisesti. Tällainen tila on juuri valmistumassa mm. Kuhmon kaupungintalolle ja sellainen on jo toiminnassa Iivantiiralla.

Opinnot Kainuussa mahdollistuisi erityisesti sillä, että akateemista täydennyskoulutusta saataisiin Kainuuseen lisää, elinikäisen oppimisen ja virtuaaliopintoja mahdollistettaisiin yhä enemmän. Lisäksi pohdittiin opettajankoulutuksen palauttamisen mahdollisuutta. Kaiken kaikkiaan opiskelijat kaipaavat verkostoitumista ja ohjausta sekä poikkialaisia työskentelymahdollisuuksia.

Infran ja liikkumisen teemassa todettiin yleisesti, että liikenneyhteydet ovat haasteellisia ja niitä pitäisi pystyä kehittämään elinkeinoelämän avulla. Kajaanin lisäksi Vuokatti on olennainen solmukohta myös liikenteen palveluille. Kainuun paikat, erityisesti Vuokatti tulisi olla saavutettavissa myös autottomalle. Tietoliikenneyhteyksien varmistamisen perusteena on, että sähkö- ja tietoliikenneverkkojen pitää olla toimintavarmoja. Näiden yhteyksien tulee yltää vapaa-ajan asunnoille asti, mahdollisuuksien mukaan myös haja-asutusalueille. Runkoratkaisuna tulisi olla laajakaistakuituverkon rakentaminen. Kainuun tulee jatkaa liikkumisen palvelujen kehittämistä sekä juna- että lentoliikenneyhteyksien parantamisen lobbaamista. Kainuun valttina voi olla sähköliikenteen yleistyminen, joka suosii pienempiä koneita.

Kesäasukkaiden palveluja parantaisi erityisesti Kainuun kesäpassi, josta ensinnäkin saisi tietoa Kainuun palveluista ja joilla pääsisi myös tapahtumiin. Työnimenä voisi olla 'Kainuun helmet'. Passissa voisi olla eri kielet, eripituisia jaksoja, ja sitä voisivat sponsoroida alueen yritykset. Kainuuseen olisi syytä saada myös yhteinen kalastuskortti. Kaikkiaan palveluista halutaan saada kattavammin ja helpommin tietoa, eli ennen passia ja äppiä (Kainuun matkailupalveluista on valmistumassa lähitulevaisuudessa useampia äppejä) kunnon esitteet ja nettisivut monilla kielillä. Tapahtumia on syytä koordinoita, jotta kaikkien tapahtumat eivät osu heinäkuun kolmannelle viikonlopulle.

Toisen fokusryhmäkeskustelun teemoja olivat pienet koulut, koulutuksen uudet muodot ja tavat sekä peruskoulussa että ammatillisissa opinnoissa, pelillisyyden vahvistaminen. Lisäksi puhuttiin marginalisoitumisen ja syrjäytymisen vaaroista, kainuulaisesta karuudesta näissä tarinoissa. Tämän jälkeen pohdittiin kainuulaisten yhteisöjen avoimuutta, ja sitä mitä tärkeää on käpertymisen välttäminen. Kainuulaisille ikäihmisille olisi syytä opettaa digitaitoja (digikansalaistaidot). Näitä paikkoja oppimiselle löytyy jo kansalaisopistoista ja kirjastoista. Laajemmin ottaen ikäihmistien kohtaamiselle olisi tarvetta saada vielä paljon enemmän laatua ja aikaa sekä opastusta. Iäkkäämmät ihmiset tarvitsevat sielunnuohoojaa (keskustelun aikana tuli esiin, miten ikäihmiset odottavat nuohoojan vierailua ja osaavat ja haluavat puhua nuohoojan kanssa kaikista elämän kysymyksistä). Ikäihmistien lapsille tarvitaan vertaistukea ja -ryhmiä. Ikäihmistien palvelut tulisi koota yhteen ja repertuaarista pitäisi löytyä käytännön palvelutarjoajat, jotka voisivat hoitaa käytännön asiat. Kainuuseen tarvitaan vielä kokonaisvaltaisemmat etä- ja co-workingtilat, jotka tarjoavat kokonaisvaltaisemmat paketit ja joka toimisi 'latauspisteenä' työelämän nuhraamille työn raatajille. Kaikkiaan keskustelut paljastivat, että Kainuussa tarvitaan erityisesti naisille virtuaalisia keskustelumahdollisuuksia, zoom-ompeluseuraa.

Yhteenveto

Hankkeen tavoitteena on selvittää monipaikkaisen- ja paikkariippumattoman työn potentiaalia Kainuussa. Työn tarkoituksena on vahvistaa Kainuun aluemarkkinointia. Yleistavoitteena hankkeessa on kehittää Kainuun vetovoimatekijöihin ja vahvuuksiin perustuva kansainvälisesti tunnettu, moderni ja monipuolinen brändi. Lisäksi tavoitteena on vahvistaa Kainuun tunnettuutta, näkyvyyttä ja vetovoimaa eri kohderyhmien näkökulmasta sekä valmistautua paikkariippumattoman työn yleistymiseen.

Monipaikkaisuus ja paikkariippumaton työ yleistyvät vauhdilla Suomessa. Monipaikkaisuudella on laaja-alaisia vaikutuksia alueiden kehitykseen, elinvoimaan ja tulevaisuuteen, ja se luokin monipuolisemman kuvan kasvavista ja taantuvista alueista. Monipaikkaisuuteen johtaviksi syiksi on tunnistettu: pitkät työmatkat, kausityö, etätö, opiskelu, vapaa-ajan asuminen, matkailu, perherakenteisiin liittyvä monipaikkaisuus, etäomistus sekä pakotettu monipaikkaisuus.

MDI toteutti vuonna 2020 valtakunnallisen kuntakyselyn kuntien viranhaltijoille ja luottamushenkilöille. Kyselyn perusteella lähes kaikki vastaajat uskovat monipaikkaisuuden lisääntyvän Kainuussa seuraavan 10 vuoden aikana vähintään hieman. Selvästi suurin osa Kainuun viranhaltijoista ja luottamushenkilöistä näkee, että alueella on mahdollisuuksia hyötyä monipaikkaisuudesta, ja että monipaikkaisuuden merkitys on Kainuulle tärkeä.

Monipaikkaisuuden muodoista vapaa-ajan asuminen on selvästi merkittävin muoto Suomessa ja se on myös Kainuussa merkittävää. Kainuussa mökkien määrä suhteessa vakinaisesti asuttujen asuntojen määrään oli kolmanneksi suurin muihin Manner-Suomen maakuntiin verrattuna vuonna 2019. Maakunnan ulkopuolisten mökkien omistajien osuus on lähes puolet ja määrä on Kainuussa kasvanut Lapin ohella selvästi enemmän kuin muissa maakunnissa.

Myös matkailu voi vaikuttaa merkittävästi alueen väestömäärään matkailusesonkeina. Lukumäärällisesti tarkasteltuna vuokramökkejä on eniten suurten matkailukeskusten alueilla, kuten Lapissa, Pohjois-Pohjanmaalla ja Pohjois-Savossa. Kainuussa vuokramökkejä oli maakunnittain vertailtuna kuudenneksi eniten. Tällä hetkellä Kainuu kiinnostaa selvästi eniten kotimaisia matkailijoita kuin ulkomaalaisia, sillä yli yhdeksän kymmenestä matkailijasta on kotimaisia.

Kainuun harva asutus, suuri pinta-ala ja laajat maaseutualueet luovat maakunnalle haasteita muun muassa liikenteellisen saavutettavuuden ja palveluiden suhteen. Toisaalta näissä kuitenkin piilee myös alueen vahvuudet, sillä Kainuussa riittää puhdasta luontoa, rauhallisuutta ja hyviä ulkoilumahdollisuuksia. Esimerkiksi vuonna 2019 Pitoa ja vetoa -hankkeessa, kuten myös tähän hankkeeseen toteutetussa kyselyssä selvästi tärkeimmäksi vetovoimatekijäksi Kainuussa nähdään puhdas luonto.

Toistaiseksi Kainuu ja sen mahdollisuudet tunnetaan heikosti (Kainuun maakuntakuvatutkimus 2017). Positiivista on se, että mielikuvat Kainuusta ovat kuitenkin positiivisia ainakin niillä, joilla on Kainuuseen jonkinlainen side. Tähän hankkeeseen toteutetun kyselyn perusteella selvästi suurimmalla osalla vastaajista on Kainuusta vähintään melko myönteinen käsitys. Kaikkein myönteisin suhtautuminen Kainuuseen on henkilöillä, jotka omistavat vapaa-ajan asunnon tai kakkoskodin Kainuussa tai muuten vierailevat paljon maakunnassa. Eniten kielteisiä käsityksiä taas on 25-50-vuotiailla vastaajilla, joiden lasten isovanhemmat asuvat Kainuussa.

Covid-19-pandemia on ennestään vauhdittanut monipaikkaisuutta erityisesti lisääntyneiden etätyömahdollisuuksien vuoksi. Etätyö on selvästi yleistynyt 2010-luvulla jo ennen Covid-19-pandemiaa, mutta pandemia on selvästi vahvistanut trendiä. Pandemian aikana jopa 1,2 miljoonaa suomalaista on ollut pääsääntöisesti etätöissä, kun ennen pandemiaa yhteensä 350 000 palkansaajaa teki vähintään viikoittain etätöitä. Tähän hankkeeseen toteutetun kyselyn perusteella noin kolmannes vietti enemmän aikaa, kolmannes vähemmän aikaa ja kolmannes saman verran aikaa Kainuussa koronavuotena 2020 aikaisempaan verrattuna. Sekä vähemmän että enemmän aikaa Kainuussa viettäneillä korona oli yksi useimmiten mainittuja syitä muutokseen: toisaalta korona mahdollisti etätyön ja etäopintojen tekemisen Kainuusta ja toisaalta taas koronan vuoksi on vältetty matkustamista. Syiksi vapaa-ajankäytön lisääntymiseksi Kainuussa mainittiin etätyön ja -opiskelun lisäksi myös esimerkiksi eläkkeelle jääminen sekä ulkomaanmatkojen vaihtuminen koronan vuoksi kotimaanmatkailuun.

Tämän hankkeen kyselyssä tiedusteltiin myös, uskovatko vastaajat lähivuosien aikana viettävänsä Kainuussa aiempaa enemmän, vähemmän vai saman verran aikaa. Yli puolet vastaajista uskovat viettävänsä saman verran aikaa kuin ennenkin, mutta toisaalta selvästi yli kolmannes kuitenkin uskoo viettävänsä enemmän aikaa. He, jotka arvioivat viettävänsä lähivuosina enemmän aikaa Kainuussa, uskovat sen johtuvan erityisesti lisääntyneestä vapaa-ajasta. Lisääntynyt vapaa-aika aiotaan käyttää muun muassa liikuntaan, eräilyyn, kalastukseen, metsästyksen, marjastukseen, retkeilyyn ja kulttuuriin, joihin Kainuu tarjoaakin erinomaiset mahdollisuudet. Vastaajista, joilla on vapaa-ajan asunto tai kakkoskoti Kainuussa tai muuten maakunnassa vierailuvista lähes kahdeksan kymmenestä on harkinnut viettävänsä tulevaisuudessa enemmän aikaa Kainuussa.

Kainuu on kärsinyt erityisesti nuorten 15-29-vuotiaiden muuttotappiosta. Voimakkaimmat muuttotappiot ovat 20-24-vuotiaissa. Kainuussa ei ole yliopistokoulutusmahdollisuutta ja korkeakoulutusmahdollisuudet ovat ylipäänsä rajalliset, joten yliopisto-opinnoista kiinnostuneet nuoret ovat käytännössä pakotettuja muuttamaan opiskelujen perässä muualle. Nuoret muuttavatkin Kainuusta useimmiten yliopistokaupunkeihin; suosituimmuusjärjestyksessä Ouluun, Kuopioon, Helsinkiin, Tampereelle ja Jyväskylään. Hyvä puoli on kuitenkin se, että tämän hankkeen kyselyn mukaan yli puolet poismuuttaneista opiskelijoista ovat harkinneet muuttavansa Kainuuseen takaisin. Vastaajista, jotka eivät ole harkinneet muuttavansa takaisin, kaksi kolmasosaa kuitenkin uskovat voivansa tehdä etätöitä Kainuussa.

Jotta Kainuu soveltuisi etätöiden tekemiseen paremmin, nähdään erityisen tärkeänä tekijänä hyvät nettiyhteydet myös taajamien ulkopuolella. Myös paremmat liikenneyhteydet sekä Kainuun sisällä että esimerkiksi Kainuusta Etelä-Suomeen mainittiin usein. Lisäksi kaivattiin monipuolisempaa kohtuuhintaista (lyhytaikaiseen) asumiseen tarkoitettua asuntotarjontaa sekä etätyöhön sopivia tiloja. Lisäksi mainittiin myös paremmat palvelut (mm. ravintolat, terveyspalvelut, kahvilat).

Tähän hankkeeseen toteutetussa kyselyssä vastaajilta kysyttiin myös, mitä Kainuuseen tulisi saada lisää, jotta se sopisi paremmin vapaa-ajan viettoon. Selvästi suurin osa vastaajista koki, ettei Kainuusta puutu mitään. Osa kuitenkin toivoi parempia liikenneyhteyksiä (bussi, juna), edullisia loma-asuntoja, kulttuuria sekä monipuolisia harrastusmahdollisuuksia.

Keskeiset ajatukset monipaikkaisuuden vahvistamiseksi liittyivät yhteisöllisiin työtiloihin, opintojen mahdollistamiseen Kainuussa, infran ja liikkumisen parantamiseen sekä kausi- ja kesäasumisen (palveluiden) parantamiseen.

Lähteet

Pitkänen, K. (2019). Kotona maalla ja kaupungissa – mitä tarkoittaa monipaikkaisuus. SYKE. Suuri mökkiläisseminaari 5.4.2019. OmaMökki -messut.

Pitkänen, K., Strandell, A., Rehunen, A., Sirén, A. & K. Nurmio (2020). VN TEAS Monipaikkaisuus -hanke.

Monipaikkaisuuskortit (Tiivis katsaus monipaikkaisuudesta). SYKE. < https://www.syke.fi/fi-FI/Tutkimus_kehittaminen/Tutkimus_ja_kehittamishankkeet/Hankkeet/Elinvoimainen_ja_kestava_monipaikkainen_Suomi_VN_TEAS_Monipaikkaisuus#Monipaikkaisuuskortit>

Pitkänen, K. ja vetoa Kuhmoon -hanke. Kuhmon nettikyselyn loppuraportti.

Pyykkönen, S., Heikkinen, B., Rannanpää, S., Koivisto, A. & I. Mäkelä (2020). Kainuun maaseudun kehittämissuunnitelman 2014-2020 arviointi. Loppuraportti 1.10.2020. Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI.

Tilastokeskus (2020). Kaupunki- ja seutuindikaattorit - Asuminen.

Tilastokeskus (2020). Väestö – työssäkäynti.

Tilastokeskus (2020). Väestö – väestörakenne.

Verohallinnon tilastotietokanta (2020). Henkilöasiakkaiden tulovero. Verohallinto. <http://vero2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/Vero/>

Julkaisuluettelo

KAINUUN LIITTO

Julkaisuluettelo 1.1.2013 alkaen

Sarja A: virallisesti hyväksytyt julkaisut

Sarja B: selvitykset ja tutkimukset

Sarja C: hallinnolliset asiakirjat

Sarja D: monistesarja

Sarja A		
A:1	Kainuun maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelma eli TOTSU 2014-2015	2013
A:2	Kainuun maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma eli TOPSU 2015-2016	2014
A:3	Kainuu-ohjelma	2014
A:4	Kainuun kaupan vaihemaakuntakaavan selostus	2014
A:5	Kainuun 1. vaihemaakuntakaava	2015
A:6	Viestinnän linjaukset 2016-2020	2015
A:7	Kainuun maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma eli TOPSU 2016 - 2017	2015
A:8	Kainuun maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma eli TOPSU 2017 - 2018	2016
A:9	Kainuun kaupan vaihemaakuntakaava	2016
A:10	Kainuu-ohjelma, Maakuntasuunnitelma 2035, Maakuntaohjelma 2018-2021	2017
A:11	Kainuun maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma TOPSU 2019-2020 Kasvua Kainuuseen	2018
A:12	Kainuun tuulivoimamaakuntakaava	2019
A:13	Viestinnän linjaukset 2021-2024	2021
A:14	Kainuun maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma eli TOPSU 2021-2022	2021
Sarja B		
B:1	Kainuu - kaunis mutta kaukana, Kainuun maakuntakuvatutkimus	2013
B:2	Kainuun skenaariot 2035 loppuraportti	2013
B:3	Kainuun ympäristöohjelma 2020	2013
B:4	Kainuun Venäjä –strategia 2020	2013
B:5	Kainuun maakuntakaavan tuulivoimaselvityksen täydennys	2013
B:6	Kainuun kaupan palveluverkkoselvitys	2013
B:7	Selvitys Kainuun biotalouden aluetalousvaikutuksista – Kainuun biotalouden aluemallinnus. (2014) Aluekehityssäätiö & Helsingin yliopisto, Ruralia-Instituutti	2014
B:8	Kainuun maakuntakaavan seurantaraportti 2015	2015
B:9	Selvitys digitalisaation mahdollisuuksista Kainuussa. (Kainuun ennakointihanke, Ramboll Management Consulting)	2015
B:10	Kainuun tuulivoimamaakuntakaava. Vaikutukset NATURA 2000-verkoston alueisiin	2015
B:11	Ekologiset yhteydet, luontomatkailu ja hiljaiset alueet Kainuun aluekehityksessä ja maakuntakaavoituksessa. ELMA-hankkeen loppuraportti	2016

B:12	Kainuun maakunnallisesti arvokkaat rakennushistorialliset kohteet	2018
B:13	Kainuun matkailustrategia 2018-2021	2018
B:14	Kainuun liikennejärjestelmäsuunnitelma	2018
B:15	Luonnollisesti – Kainuu, Kainuun maakuntakuvatutkimus 2017	2017
B:16	Kainuun kaivannaistrategia 2019-2025	2019
B:17	Kainuun kulttuurihyvinvointisuunnitelma 2019-2022	2019
B:18	Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan seurantaraportti	2020
B:19	Monipaikkaisuus Kainuussa	2021
Sarja C		
C:1	Kainuun edunajamisen hankeluettelo 2013	2013
C:2	Kainuun liiton toimintasuunnitelma ja talousarvio 2014 ja taloussuunnitelma 2014-2016	2013
C:3	Kainuun edunajamisen hankeluettelo 2014	2014
C:4	Kainuun liiton toiminta- ja taloussuunnitelma 2015-2017 ja talousarvio 2015	2014
C:5	Kainuun edunajamisen hankeluettelo 2015	2015
C:6	Talous- ja toimintasuunnitelma 2016-2018 ja talousarvio 2016	2015
C:7	Tilinpäätös ja toimintakertomus 2015	2016
C:8	Talous- ja toimintasuunnitelma 2017-2019 ja talousarvio 2017	2017
C:9	Tilinpäätös ja toimintakertomus 2016	2017
C:10	Talous- ja toimintasuunnitelma 2018-2019 ja talousarvio 2018	2017
C:11	Tilinpäätös ja toimintakertomus 2017	2018
C:12	Talous- ja toimintasuunnitelma 2019-2020 ja talousarvio 2019	2018
C:13	Tilinpäätös ja toimintakertomus 2018	2019
C:14	Talous- ja toimintasuunnitelma 2020-2021 ja talousarvio 2020	2019
C:15	Tilinpäätös ja toimintakertomus 2019	2020
C:16	Talous- ja toimintasuunnitelma 2021-2023 ja talousarvio 2021	2020
C:17	Tilinpäätös ja toimintakertomus 2020	2021
Sarja D		
D:1	Kainuun seudullisesti merkittävät ampumaradat 2013	2013
D:2	Yhteisöllisyydellä turvallisuutta Kainuussa. Kainuun turvallisuussuunnitelma 2015 – 2018	2015
D:3	Vuokin reitti Viena toimintamalli	2017
D:4	Toisen maailmansodan sotahistoriakohteet Kainuun maakuntakaavoituksessa	2019

